

בין בחירה לאין ברירה: מה משפיע על היקף שעות העבודה של נשים חרדיות

נשים חרדיות עובדות בממוצע כ-30 שעות שבועיות, בהשוואה ל-37 שעות שבועיות שעובדות נשים יהודיות לא חרדיות • ריכוז הנשים החרדיות במקצוע ההוראה ושעות העבודה המועטות במקצוע זה אחראים לכ-17% מפער השעות בין נשים חרדיות לנשים יהודיות שאינן חרדיות

אלי כהן

מחקר חדש של המשנה ליו"ר, ניצה (קלינר) קסיר, וחוקרי המכון ד"ר שלומית שהינו-קסלר ואסף צחור-שי, שהתפרסם בכתב העת המשפטי 'משפט חברה ותרבות', בוחן מדוע נשים חרדיות עובדות שעות מועטות, ומכמת את הגורמים המשפיעים על מספר שעות העבודה הנמוך של נשים חרדיות.

למרות הנתונים המעוררים של שיעורי התעסוקה הגבוהים של נשים חרדיות, פערי השכר בין נשים חרדיות לנשים יהודיות לא חרדיות עדיין גבוהים: בשנת 2015 עמד הפער בשכר החודשי על 39%. אך הפער בשכר השעתי עמד על 13% בלבד. חלק גדול מפערי השכר בין נשים חרדיות לנשים יהודיות לא חרדיות נובע מהיקף שעות העבודה השונה, כ-30 שעות עבודה ו-37 שעות עבודה, בהתאמה.

על פי ממצאי המחקר, מרבית פער השעות בין נשים חרדיות לנשים יהודיות לא חרדיות נובע מהבדל במספר השעות הממוצע של מועסקות במשרה מלאה: 36 שעות בקרב נשים חרדיות לעומת כמעט 42 שעות בקרב נשים יהודיות לא חרדיות. כ-60% אחוז מהפער במספר שעות

העבודה נעוץ בהבדל במספר שעות העבודה במשרה מלאה: 63% מהנשים החרדיות מועסקות במשרה מלאה בהיקף ממוצע של 36 שעות, לעומת 79% מהנשים היהודיות הלא חרדיות העובדות בהיקף ממוצע של כמעט 42 שעות.

כ-40% מהפער במספר שעות העבודה נובע מהריכוז הגבוה של נשים חרדיות במשרות חלקיות. 37% מהנשים החרדיות עובדות במשרה חלקית בהיקף ממוצע של 21 שעות, לעומת רק 21% מהנשים היהודיות שאינן חרדיות העובדות בהיקף שעות ממוצע דומה, 22 שעות שבועיות. אחוז גבוה יחסית של נשים חרדיות עובדות במשרה חלקית שלא מרצון: כ-22% מהנשים החרדיות העובדות במשרה חלקית דיווחו שהן מועסקות במשרה חלקית שלא מרצון, לעומת רק 15% מהנשים היהודיות הלא חרדיות. קיים ריכוז יחסית גבוה של נשים חרדיות המועסקות סביב 24 שעות שבועיות, ממצא הניתן לייחס לתנאי הסף הנקבע לסכסוד עלותם של מעונות יום.

מספרם הגבוה של ילדים במשק הבית החרדי משפיע על היקף שעות העבודה של נשים חרדיות. ואולם מהממצאים עולה כי למספר הילדים, ולגיל הילד הצעיר השפעה שולית

קטנה יותר בקרב נשים חרדיות לעומת נשים יהודיות לא חרדיות. בקרב אימהות במשרה מלאה, למשל, במעבר בין 1-3 ילדים במשק בית ל-4-5 ילדים במשק בית: חרדיות מפחיתות 0.5 שעות, יהודיות לא חרדיות מפחיתות כ-2 שעות. כך גם בקרב אימהות במשרה חלקית, חרדיות מפחיתות 9 שעות, לא חרדיות 12.5 שעות. גם לגיל הילד הצעיר השפעה אפסית על אימהות חרדיות במשרה מלאה. ניכר כי הנשים החרדיות עושות מאמצים מוגברים בשוק העבודה בשל היותן מפרנסות עיקריות, ולעיתים יחידות, ובשל הצורך הכלכלי הדוחק. כמו-כן, שעות הלימוד של אברכים, המתאמות למסגרות החינוכיות של הילדים, מאפשרות לבן הזוג לסייע בטיפול בילדים ולתמוך ביציאת האישה לעבודה.

הצורך הכלכלי מתבטא גם בעקומת היצע עבודה קשיחה יותר של הנשים החרדיות ביחס ללא חרדיות. הגדלת השכר משפיעה על הגדלת שעות העבודה של נשים חרדיות, אך במידה פחותה מנשים יהודיות לא חרדיות: עלייה של 10% בשכר השעתי מוסיפה 0.5 שעות עבודה לאישה חרדית לעומת 0.8 שעות עבודה לאישה לא חרדית. ההבדל בגובה השכר מסביר כ-11% מפער השעות בין החרדיות ללא חרדיות.

תנאים היסטוריים וסוציולוגיים יצרו ריכוז גבוה של נשים חרדיות במקצוע ההוראה: ההתאמה לתנאים המשפחתיים והמגבלות התרבותיות של צניעות יצרו כוח משיכה גבוה למקצוע זה, אשר הפך אף לחלק מתהליך ההכשרה של הבנות החרדיות כדמות המחנכת במשפחה. 32% מהנשים החרדיות מועסקות בהוראה בהשוואה לכ-11% בקרב נשים יהודיות שאינן חרדיות. ניתן לייחס כ-17% מפער השעות בין הנשים החרדיות לנשים היהודיות שאינן חרדיות להשפעה הנובעת ממקצוע ההוראה בחברה החרדית. לריכוז הגבוה של נשים חרדיות בתחום ההוראה, המאופיין במספר שעות עבודה שבועיות מופחתות, השפעה גדולה על מספר שעות העבודה של נשים חרדיות.

ממצאי המחקר מצביעים על שני תחומים בולטים הדורשים בחינה והתערבות. בתחום ההשכלה וההכשרה המקצועית יש להשקיע בגיוון ענפי ההכשרה בסמינרים, תוך הכוונה למקצועות מבוקשים בתוך החברה החרדית ומחוץ לה, ובמיוחד במקצועות המתאפיינים בשכר גבוה. בנוסף, יש צורך בהמשך בחינה והתייחסות אל הצרכים הייחודיים של אימהות עובדות חרדיות ובסוג המענים שניתן לספק למשק הבית החרדי המאופיין במספר ילדים גבוה במיוחד.

נחיתת אונס:

אל על עוברת להפסד

במקביל לדו"חות שליליים, מנסה אל על לפייס את המגזר החרדי שטרם התאושש מ'טיסת השבת' • בעקבות עלייה בהוצאות ורכישת מטוסי הדריםליינר - שנת 2018 נסגרה בהפסד של עשרות מיליוני דולרים

איציק מצרפי

"טיסת שבת", את הנוסעים במלון באתונה, סידרה להם אוכל כשר מבית חב"ד על חשבונה ובנוסף תרמה 18 אלף דולר לבית חב"ד. "אל על היא החברה היחידה שמקפידה על כשרות, הכשרות לפסח עולה לנו המון כסף", אמר רוגובסקי מבלי לציין כמה זה עולה לנו. הוצאות הדלק ומטוסי הדריםליינר העבירו את אל על להפסד שנתי של 68 מיליון דולר. מהדו"חות של שנת 2018 שפרסמה אל על לפני פחות מחודש עולה כי החברה עוברת להפסד, נוכח עלייה בהוצאות התפעוליות ובהוצאות המימון. בדו"חות נערכת אל על להחרפה נוספת בתחרות במהלך 2019, לאור פרסומים של חברות תעופה זרות על הרחבת פעילותן בישראל.

התחרות העיקרית שהביאה גאולת ה"שמים הפתוחים" על הישראלים באמצעות חברות הלווא קוסט היו אמנם ביעדים לאירופה אליהם מפעילה אל על טיסות ל-26 יעדים, אלא שאל על מתמודדת עם תחרות לא פשוטה גם בקווים למדינות אסיה. בין המתחרות שלה - חברת התעופה הינאן איירליינס הסינית, קתאי פסיפיק - המפעילה טיסה יומית להונג קונג. אייר אינדיה - החברה היחידה שנהנית מקיצור המסלול באמצעות טיסה מעל שמי ערב הסעודית לדלהי וחברה נוספת מסין שפתחה קו לישראל היא סצ'ואן איירליינס. גם ארקיע הגדילה פעילותה במדינות אסיה והוסיפה לטיסות הישירות לבנגוק גם קווים להודו. לא במקרה אל על בוחרת להתמקד בהגדלת הפעילות שלה ביעדים לצפון אמריקה - בקווים הללו היא מתחרה בטיסות הישירות עם יונייטד, דלתא ואייר קנדה, כאשר התחרות בקווים הללו אגרסיבית פחות לאור הביקוש היציב, בעיקר של הקהל החרדי בקווים לארה"ב. האם אכן נראה שניו קבוע ביחס לנוסע החרדי? ימים יגידו.

האיחוד האירופי:

מוצרי הפלסטיק החד פעמיים מחוץ לחוק - עלולים לגרום לסרטן

בעוד בישראל נפתחות חנויות ענק למוצרים חד פעמיים, האיחוד האירופי מזהיר - סכנה בריאותית • חלקיקי פלסטיק נמצאו בבני אדם ועלולים לגרום לסרטן • אדם טבע ודין הגיש עתירה לבג"צ הממתינה לתגובת השר להגנת הסביבה שמאן להחיל את חוק הפיקדון על בקבוקי שתיה גדולים

איציק מצרפי

בשל מחקרים המראים כי הפלסטיק שמגיע לסביבה מהווה איום ממשי על בריאות הציבור. הפלסטיק אשר מתפרק לחלקיקי מיקרו פלסטיק עלול לגרום לסרטן. בישראל, צריכת הפלסטיק החד פעמי נחשבת גבוהה יחסית למדינות העולם אלא שמנגנוני המחזור נמצאים בפיגור, מה שמציב את ישראל בנקודה בעייתית לאור הסיכונים שבחשיפה לפלסטיק. רק לפני שבועיים החליט השר להגנת הסביבה זאב אלקין שלא להחיל את חוק הפיקדון על הבקבוקים הגדולים. בכך מגיעים לסביבה כ-200 מיליון בקבוקים בשנה אשר מתפרקים לחלקיקי מיקרו פלסטיק ובסופו של דבר למי השתייה והמזון שמגיע לצלחות. דוגמה נוספת היא חוק השקיות הישראלי אשר חל רק על מחצית מן השוק. עו"ד עמית ברכה, מנכ"ל אדם טבע ודין צוטט כי "הפלסטיק הוא לא רק סכנה לסביבה, אלא עלול להיות סכנה גם לבריאות הציבור והמחיר שאנחנו נשלם יהיה כבד. המחקרים שיצאו והחלטה של האיחוד האירופי מוכיחים כי יש לבצע צעדים משמעותיים לצמצום השימוש בפלסטיק. מדהים לראות איך בזמן שהאיחוד האירופי נוקט בצעדים חסרי תקדים כדי לצמצם את השימוש בפלסטיק, השר להגנת הסביבה זאב אלקין מחליט לא להחיל את חוק הפיקדון על הבקבוקים הגדולים. ישראל היא המדינה היחידה שבה יש הבדל בחוקי המחזור בין בקבוקים גדולים לבקבוקים המשמעותיים היא שכ-200 מיליון בקבוקים שאינם ממוחזרים יגיעו לאוכל ולמי השתייה שלנו. עתרנו לבג"צ בנושא על מנת שייטען לציבור לשמור על בריאות הציבור ועל מרחב ציבורי נקי מבקבוקי פלסטיק".

ערב חג ממש, ומי מאיתנו לא נוהג להתגאות בקולקציה החדשה שהגיעה לחנות שרק הוא מכיר המוכרת כלים חד פעמיים שנראים ממש, אבל ממש כמו סט צלחות יוקרתי מפורצלן. אלא שאיש מאיתנו לא לוקח בחשבון את הסכנה הכרוכה במחיר שטיפת הכלים. מעבר לפגיעה הישירה בבריאות האדם עת הוא צורך את מזונו החמים מצלחת פלסטיק המפרישה רעלים - אמנם בכמויות נמוכות אך מסוכנות במצטבר, בחלקיקי המיקרו-פלסטיק יש חומרים כימיים שעלולים לזלוג החוצה ולפגוע בבריאות האדם. אותם חומרים, כוללים בין השאר פתלטים וביספנול A, אשר עלולים לגרום להפרעות הורמונליות, התפתחותיות ואף לסרטן. התכונות הכימיות של מיקרו-פלסטיק גורמות לו לספוח מהמים חומרים מזהמים, כמו מתכות, ומזהמים אורגניים. המזהמים חודרים לגופם של בעלי חיים ומרעילים אותם. עם השתלשלותם, בעלי חיים אחרים ניזונים מיצורים קטנים שנחשפו לחומרים המזהמים, וכך הזיהום עובר במעלה שרשרת המזון. לאחרונה החליט האיחוד האירופי על שורת צעדים חסרי תקדים לאיסור השימוש בפלסטיק. כך למשל אסר האיחוד על שימוש בכלים חד פעמיים, קשים, מקלות ערבוך וכו'. כמו כן, הטיל האיחוד יעד איסוף בקבוקי פלסטיק של 90%. ובישראל, השר להגנת הסביבה זאב אלקין הודיע לאחרונה כי הוא לא ירחיב את חוק הפיקדון על בקבוקי המשקה הגדולים, מה שאמור לצמצם את התופעה המסוכנת. החלטת האיחוד האירופי מגיעה בסמוך ליום הבריאות העולמי, שיהול בשבוע הבא, וכן